

ชื่อผลงาน : การดูแลผู้รับโอกาส “โครงการ อิ่มท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงโรงเรียน”

ชื่อหน่วยงาน : เทศบาลนครขอนแก่น

รางวัลที่ได้รับ : รางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2553
ประเภทนวัตกรรมการให้บริการ

เทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันเป็นระดับที่สำคัญ เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน หน่วยงานระดับท้องถิ่นมีภารกิจหลักหลายประการ ประการหนึ่ง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เข้าถึงบริการสาธารณะ และเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน เทศบาลนครขอนแก่นจึงได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะ “โครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง รวมทั้ง พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะ การเป็นผู้ให้อย่างมีคุณค่า และเป็นผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรีมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่กำลังดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ “โครงการอิ่มท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงโรงเรียน”

ปัญหา/สถานการณ์ก่อนที่จะเริ่มโครงการ

การให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ภายใต้โครงการ “คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” มีแรงบันดาลใจจากการพบเห็นสถานการณ์และสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความสับสนวุ่นวาย เกิดวิกฤติเศรษฐกิจอันเป็นที่มาของปัญหามากมายในสังคม เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ถูกทำร้าย ถูกทอดทิ้ง คนยากจน ผู้ด้อยโอกาส คนเร่ร่อนเพิ่มขึ้น การฉกชิงวิ่งราว การก่ออาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น โดยต้นเหตุหนึ่งของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น เพราะทุกวันนี้การดำรงชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมบริโภคนิยมตามแบบตะวันตกมากเกินไป ความเจริญทางวัตถุเข้ามาครอบงำความเจริญทางจิตใจ ทุกชีวิตต้องดิ้นรนแข่งขัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและชีวิตที่สุขสบาย ทำให้คนส่วนใหญ่ถึงแม้ถึงแต่ตัวเอง ชีวิตคนรอบข้างไม่รับรู้ การให้ความรักความเอาใจใส่ดูแล การแสดงความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อกันเริ่มเหือดหาย สังคมเสื่อม สังคมบกพร่อง สังคมอ่อนแอ ซึ่งใครจะเป็นผู้ดูแลหากไม่ใช่คนในสังคมด้วยกันเอง (พีระพล พัฒนพีระเดช, 2550)

ปัญหาความเสื่อมโทรมของสังคมดังกล่าว ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนทั้งในเมืองและชนบท เช่นเดียวกัน ในพื้นที่ดูแลของเทศบาลนครขอนแก่น มีผู้สูงอายุต้องถูกทอดทิ้งอยู่บ้านตามลำพังเป็นจำนวนมาก โดยบางรายไม่สามารถดูแลตัวเองได้ รวมทั้ง ผู้ด้อยโอกาสทั้งหลายที่ขาดที่พึ่งด้วย

แนวทางการแก้ปัญหา และผลประโยชน์ที่สำคัญที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

เทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการ บำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชน โดยแนวทางการปฏิบัติงานได้นำพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากหนังสือคำพ่อสอน ในโครงการตามรอยเบื้องพระยุคลบาทด้วยความรักและความดี 60 ปี 60 ล้านความดี น้อมเกล้าถวายในหลวง ความตอนหนึ่งว่า “สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่น เจริญต่อกัน สังคมนั้น ย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ มีความร่มเย็น เป็นสุข น่าอยู่” มายึดถือเป็นหลักในการกำหนดและบริหารงานด้านนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น

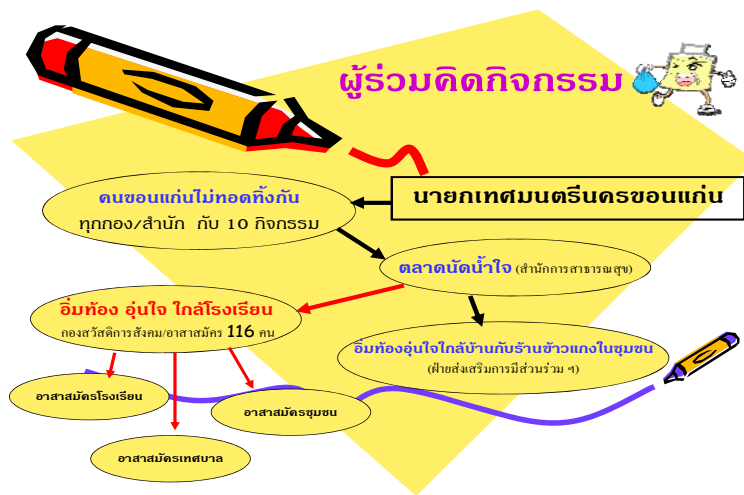
โดยภาวะสังคมในปัจจุบันที่ทำให้การดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นมีความยากลำบาก ขาดคุณภาพ จำนวนผู้มีรายได้น้อย ยากจน ผู้ถูกทอดทิ้งและผู้อ่อนแอขาดที่พึ่งพิงช่วยเหลือตนเองไม่ได้มีมากขึ้น เทศบาลนครขอนแก่นในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขและมีความใกล้ชิดกับประชาชน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความอยู่ดี มีสุขของประชาชน และป้องกันความเหลื่อมล้ำ การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคม สร้างความเท่าเทียม ความเอื้ออาทรให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างทั่วถึง โดยมอบหมายให้กองสวัสดิการสังคมซึ่งมีหน้าที่โดยตรงเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทร โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนของตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสให้อยู่ดี มีสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนการให้บริการและประสานประโยชน์เพื่อประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง และเพื่อสร้างสังคมแห่งความเอื้ออาทร ให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม สังคมไม่ทอดทิ้งกัน มีน้ำใจแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า ความสุขจากการให้เป็นความสุขใจอย่างแท้จริง

ด้วยความต้องการสร้างให้สังคมในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทร ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น จึงให้จัดทำ “โครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” ตามพันธกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์การสร้างสังคมเอื้ออาทร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง ให้คนขอนแก่นได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้อย่างมีคุณค่า และเป็นผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแบ่งปัน การเอาใจใส่ สนใจ เข้าใจ ให้กำลังใจ ให้เวลา ให้แรงบันดาลใจ ให้ทรัพยากร ให้คำแนะนำ ตลอดจนการให้โอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งโครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน ประกอบด้วย 10 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจับคู่คนเข้มแข็งเพื่อช่วยเหลือคนอ่อนแอ 2) คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน (ภาคสนาม) 3) การออกระเบียบสิทธิประโยชน์สำหรับผู้รับโอกาสที่ขึ้นทะเบียนในโครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน 4) การวางแผนเพื่อชีวิตสู่ความพอเพียงของ 90 ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น 50 โครงการตลาดนัดน้ำใจคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน 6) โครงการอิมท้อง อุ่นใจ ใกล้ โรงเรียน

7) การนำเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกแก่คนพิการและผู้สูงอายุ 8) การมอบทุนการศึกษาขางบฯ บริจาค และงบฯ เทศบาลฯ 9) การสงเคราะห์นักเรียนผู้ติดเชื้อ HIV บ้านเมตตา และ 10) กิจกรรมออกเยี่ยมและ ประเมินผลโครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน (จับเข้าคุย)

ทั้งนี้ “โครงการอิมท้อง อุ่นใจ ไกลโรงเรียน” เป็นกิจกรรมที่สร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยการบริการอาหารกลางวันฟรีที่โรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดห้องเรียนรู้เพื่อการพัฒนาจิต สาธารณะของการเป็น“ผู้ให้” อย่างมีคุณค่าและเป็นผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี

แนวทางในการดำเนินโครงการ และการนำไปทำให้สำเร็จ

ภายใต้แนวคิดการให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี เทศบาลนครขอนแก่นได้ กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยจิตสาธารณะของการเป็น “ผู้ให้” ขึ้น โดยมีโครงการ “คนขอนแก่น ไม่ทอดทิ้งกัน” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่มารองรับการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย ของยุทธศาสตร์ 10 กิจกรรม เพื่อให้การช่วยเหลือผู้รับโอกาส (ผู้ด้อยโอกาส) ที่มีความเดือดร้อนด้านต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง อาทิเช่น

- โครงการ “ตลาดนัดน้ำใจ คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” จัดตั้งตลาดนัดจำหน่าย สินค้าในราคาพิเศษและบริการอาหารกลางวันฟรีแก่ผู้รับโอกาส
- โครงการ “อิมท้อง อุ่นใจ ไกลบ้านกับร้านข้าวแกงในชุมชน” เป็นโครงการร่วมกับ ร้านข้าวแกงในชุมชนจำหน่ายอาหารกลางวันราคาถูกในราคาจานละ 10 บาท
- โครงการ “อิมท้อง อุ่นใจ ไกลโรงเรียน” เป็นการจัดสวัสดิการแจกอาหารกลางวัน ฟรีแก่ผู้สูงอายุและผู้เจ็บป่วย ที่ไม่สามารถเดินทางมารับสวัสดิการดังกล่าวได้ โดยใช้อาสาสมัครซึ่งมี จำนวน 116 คน ประกอบด้วยอาสาสมัครจากโรงเรียน เทศบาล และชุมชน มารับหน้าที่ให้บริการส่ง ปิ่นโตถึงบ้าน

กลยุทธ์ที่นำมาใช้ให้โครงการประสบผลสำเร็จ

ตามแผนยุทธศาสตร์การสร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยจิตสาธารณะของการเป็น “ผู้ให้” เทศบาลนครขอนแก่นได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในองค์กรพัฒนา นวัตกรรมมาให้บริการ พร้อมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรของหน่วยงานเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการ พัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์งานด้านการบริการให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยประชาชนผู้มารับ บริการได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวคิดในการกำหนดกลยุทธ์ดำเนินการ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน : ภายใต้วิสัยทัศน์ของเทศบาลนคร ขอนแก่น “เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคอีสาน มีสังคมที่เอื้ออาทร สันติสุข เรียนรู้และน่าอยู่อย่างยั่งยืน” คำว่า “เมืองน่าอยู่” หมายถึง การสร้างสังคมเอื้ออาทร เรียบง่าย อยู่อย่างเคารพธรรมชาติ มีความเท่าเทียมกัน ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักคุณภาพ เสมอภาคของระบบนิเวศน์ ระบบเศรษฐกิจ ระบบ สังคม ซึ่งกลยุทธ์ที่นำมาดำเนินการตามแนวคิดนี้ คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะก่อให้เกิดความ สงบสุข ยั่งยืนในสังคม

2. แนวคิดคุณภาพการให้บริการ : ประชาชนเป็นเจ้าของเมือง พนักงานเทศบาลเป็นผู้ให้บริการ ดังนั้น ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของเมือง

นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว การบริหารงานของเทศบาลนครขอนแก่น ยังอยู่บน พื้นฐานของความเชื่อต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเชื่อในเรื่อง “อำนาจของประชาชนไม่ได้สิ้นสุด ณ วันเลือกตั้ง” เทศบาลนคร ขอนแก่นไม่รู้สึกรู้ว่าเวลาที่ประชาชนไปลงคะแนนเลือกตั้งนั้น เรียกว่า “ประชาธิปไตย” เป็นเพียง ฉันทานุมัติที่ประชาชนมอบหมายกลุ่มคนหรือบุคคลให้ดำเนินการแทน อำนาจต่าง ๆ ยังอยู่ที่ประชาชน การเลือกตั้งจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย นายกเทศมนตรีหรือสมาชิกเทศบาล เป็น เพียงผู้แทนที่มีหน้าที่คอยจัดการความซับซ้อน และบริหารจัดการเงินส่วนกลางที่ได้รับจากภาษีของ ประชาชนมาจัดสรรพัฒนาบ้านเมืองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2. ความเชื่อในเรื่อง “หัวใจการบริหาร คือ การกระจายอำนาจ หัวใจการกระจาย อำนาจ คือ ประชาชน” เพราะการบริหารจากส่วนกลาง ไม่สามารถใช้ได้กับทุกพื้นที่ เนื่องจากแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกันทั้งภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ ปัญหาและความต้องการ ดังนั้น หัวใจการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ การกระจายอำนาจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในท้องถิ่นนั้น ซึ่ง

เป็นผู้ที่รู้ปัญหา เป็นผู้แก้ปัญหา และการกระจายอำนาจไม่ใช่สิ้นสุดที่เทศบาลแล้ว แต่หัวใจของการกระจายอำนาจต้องกระจายไปสู่ประชาชน

3. ความเชื่อในเรื่อง “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” เทศบาลนครขอนแก่นนำความเชื่อดังกล่าวมาเป็นหลักในการปฏิบัติงานด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันอยู่เสมอ สร้างสติให้ก่อเกิดปัญญา และที่สุดต้องควบคู่ไปกับคุณธรรม

จากแนวคิดและความเชื่อต่าง ๆ ข้างต้น ได้ถูกนำมาปรับใช้และไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการให้บริการอย่างมีคุณภาพแก่ประชาชนในฐานะเจ้าของเมืองผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจสู่ประชาชน ความโปร่งใส การสร้างอัตลักษณ์ การส่งเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรภาคประชาชน การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การยกระดับคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการบ้านเมือง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การมุ่งมั่นปฏิบัติงานโดยปราศจากกระบวนการประเมินที่ถูกต้อง อาจเกิดการคลาดเคลื่อนในกระบวนการพัฒนา ดังนั้น เทศบาลนครขอนแก่นจะเปิดให้ทั้งหน่วยงานภายใน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการให้บริการประชาชน พร้อมทั้งสรุปผลเปรียบเทียบกับสถานภาพ (Status) และสถานการณ์ (Situation) ของเมืองในปัจจุบันกับเมืองอื่น หรือเปรียบเทียบกับหน่วยงานตนเองเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การวางแผนและดำเนินการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

จากการดำเนินกิจกรรม “ตลาดนัดน้ำใจ คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” ภายใต้โครงการ “คนขอนแก่น ไม่ทอดทิ้งกัน” ที่จัดตั้งตลาดนัดจำหน่ายอาหารกลางวันราคาถูกจานละ 10 บาทและจำหน่ายสินค้าในราคาพิเศษ พร้อมกับจัดให้ผู้รับโอกาสมารับบริการอาหารกลางวันฟรี ณ บริเวณลานจอดรถศาลหลักเมือง เมื่อดำเนินงานได้ระยะหนึ่ง พบว่ามีผู้รับโอกาสที่ขึ้นทะเบียนในโครงการคนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกันหลายคนไม่สามารถเดินทางมารับบริการอาหารฟรีได้ เนื่องจากผู้รับโอกาสที่อาศัยอยู่ทั่วทั้งเขตเทศบาลนครขอนแก่น บางส่วนเป็นผู้สูงอายุ สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ขาดคนดูแล ไม่มีญาติพี่น้องดูแล ดังนั้น เทศบาลนครขอนแก่น จึงได้ขยายพื้นที่การให้บริการอาหารกลางวันฟรีไปยังหน่วยงานอื่นๆ ที่ใกล้เคียงที่อยู่อาศัยของผู้รับโอกาส เพื่อให้สะดวกต่อการมาใช้บริการ เช่น ร้านอาหารในชุมชน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นทุกโรงเรียน เป็นต้น โดยมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียน และความต้องการของผู้รับโอกาสก่อน ซึ่งพบว่า 11 โรงเรียนมีความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่และอาสาสมัครที่จะให้บริการ ส่วนผู้รับโอกาส จากที่ผ่านการคัดกรองและขึ้นทะเบียนไว้แล้วจำนวน 1,486 คน มีผู้รับโอกาสที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนเรื่องอาหารกลางวันฟรีจำนวน 55 คน

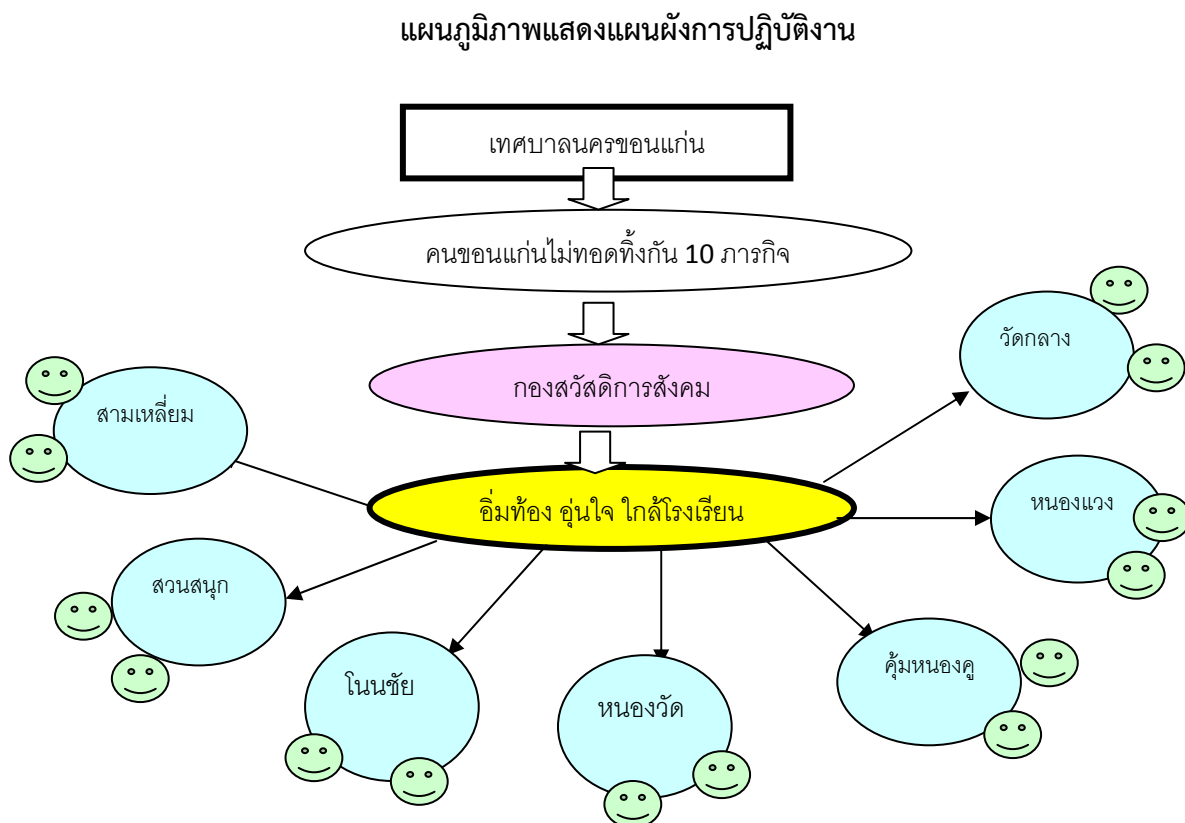
กระบวนการให้บริการ

จากผลสำรวจความต้องการของผู้รับโอกาส ซึ่งหมายถึง ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ถูกทอดทิ้งขาดคนดูแล และผู้อ่อนแอช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ผู้มีรายได้น้อยหรือยากจนที่ขึ้นทะเบียนใน

โครงการ “คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” และพบว่า มีผู้รับโอกาสจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการอาหารกลางวันฟรีได้ ดังนั้น เพื่อให้การช่วยเหลือสามารถเข้าถึงผู้รับโอกาสทุกคน เทศบาลนครขอนแก่น จึงได้ดำเนินโครงการ “อ้อมท้อง อุ่นใจ ไกลโรงเรียน” ขึ้นภายใต้โครงการ “คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในเรื่องอาหารกลางวันฟรี 1 มื้อ ซึ่งการดำเนินการจะผ่านทางโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยผู้ด้อยโอกาสจะได้รับอาหารกลางวันฟรีที่โรงเรียนใกล้บ้านทุกวัน จันทร์ – ศุกร์ (ยกเว้นวันหยุดราชการและวันหยุดนักขัตฤกษ์) ช่วงเปิดเรียน ภาคเรียนที่ 1 ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน และภาคเรียนที่ 2 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ รวมระยะเวลาประมาณ 166 วัน/ปี โดยแรกเริ่มมีโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นที่เข้าร่วมโครงการ 7 โรงเรียน และมีผู้รับโอกาสที่มีที่อยู่อาศัยใกล้โรงเรียนเข้ารับบริการรวมทั้งสิ้น 55 คน (พ.ศ. 2552) ได้แก่

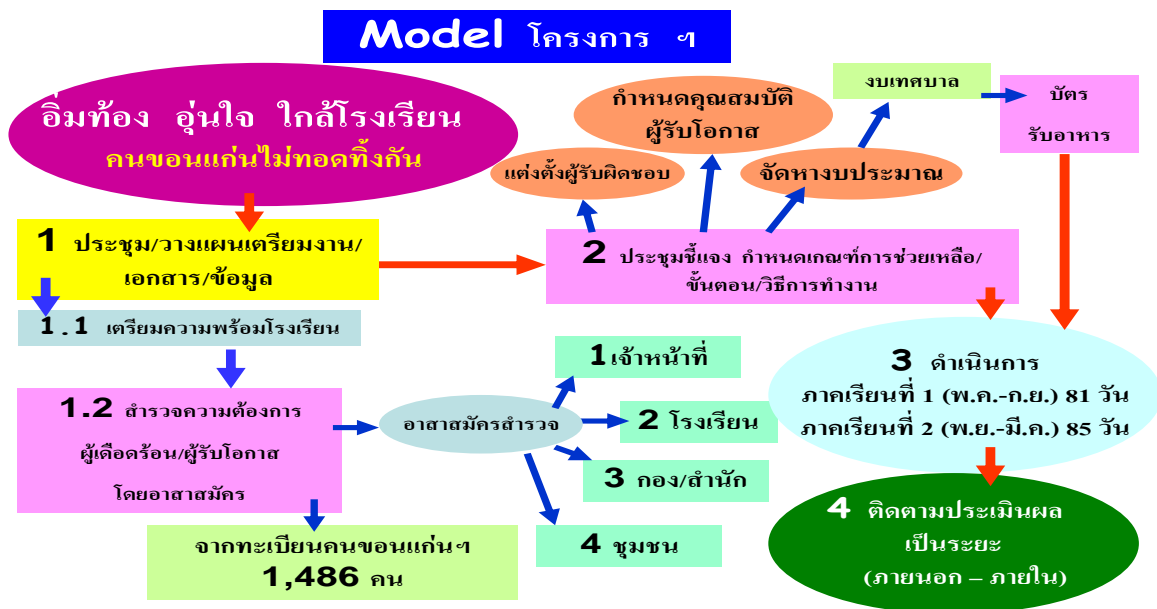
- โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม มีผู้รับโอกาส จำนวน 3 คน
- โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก มีผู้รับโอกาส จำนวน 10 คน
- โรงเรียนเทศบาลโนนชัย มีผู้รับโอกาส จำนวน 18 คน
- โรงเรียนเทศบาลคุ้มหนองคู มีผู้รับโอกาส จำนวน 6 คน
- โรงเรียนเทศบาลโนนหนองวัด มีผู้รับโอกาส จำนวน 5 คน
- โรงเรียนเทศบาลหนองแวง มีผู้รับโอกาส จำนวน 4 คน
- โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง มีผู้รับโอกาส จำนวน 9 คน

(ดังแผนภูมิภาพ)

กระบวนการสำคัญในการพัฒนาโครงการ และการนำไปปฏิบัติ

โครงการ “อิ่มท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงโรงเรียน” การดำเนินการจะเริ่มจากโรงเรียนประกอบอาหารสำหรับใส่ปั่นโต 1 ถาด (4 ชั้น) ต่อ 1 คน ปริมาณเท่ากับราคา 30 บาท ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนโดยเทศบาลนครขอนแก่นจำนวน 15 บาท/คน/มื้อ โรงเรียนสนับสนุนเพิ่มเติม 15 บาท/คน/มื้อ ตามจำนวนผู้รับโอกาสที่ไปรับบริการที่โรงเรียน และจัดเตรียมอาหารใส่ปั่นโตให้ผู้รับโอกาสในช่วงก่อนพักกลางวัน โดยส่วนใหญ่ผู้รับโอกาสจะรับปั่นโตกลับไปรับประทานที่บ้าน เพราะสามารถจัดเก็บไว้ได้ทั้งวัน เนื่องจากอาหารในปั่นโต 1 ถาด ที่โรงเรียนจัดให้มีปริมาณมากพอที่จะสามารถรับประทานได้หลายคนในครอบครัวหรือเก็บไว้รับประทานในมื้อเย็นได้ ส่งผลให้กิจกรรมดังกล่าวนี้สร้างความสุขและความอิ่มอกอิ่มใจให้แก่ผู้รับโอกาสและครอบครัวเป็นอย่างมาก (ดังแผนภูมิภาพ)

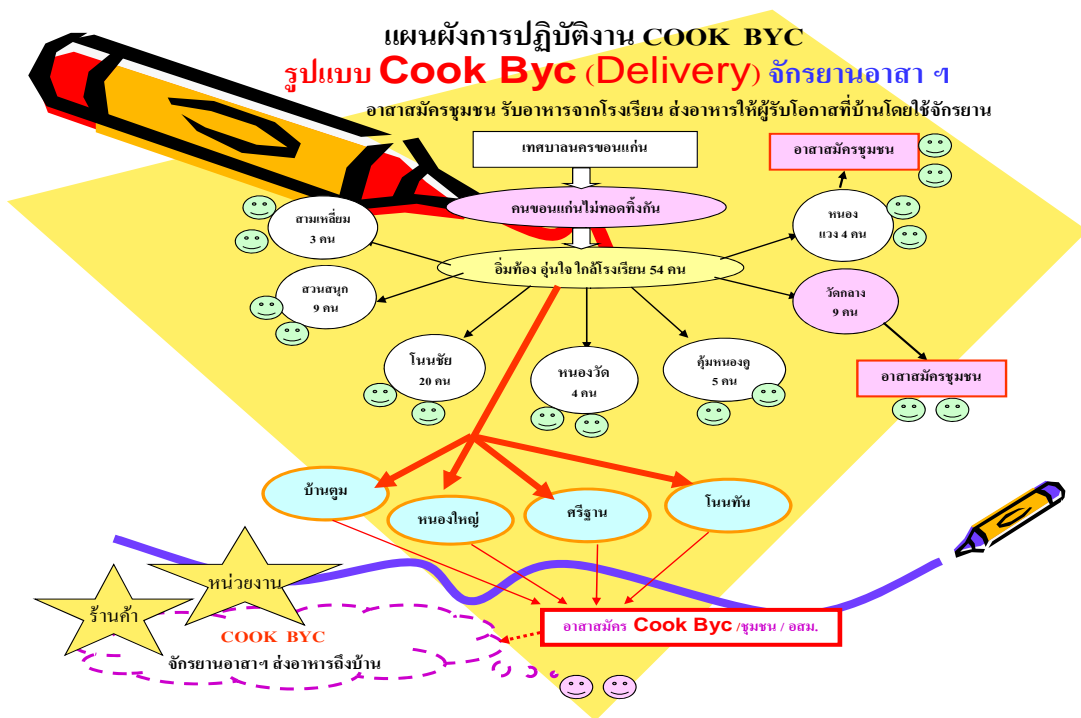

อุปสรรคสำคัญที่เผชิญ และวิธีการจัดการหรือเอาชนะอุปสรรค

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ที่เริ่มดำเนินโครงการ “อิ่มท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงโรงเรียน” พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ โดยมีประเด็นปัญหาหลัก และแนวทางแก้ไข ดังนี้

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. การให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้ด้อยโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือต้องขึ้นทะเบียนไว้ในโครงการ “คนขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน” เท่านั้น ทำให้ผู้ที่ทุกข์ยากลำบากส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้	- สํารวจผู้ด้อยโอกาสที่ตกหล่นทั้งหมด - ตรวจสอบคุณสมบัติเพื่อเสนอรายชื่อเข้าสู่กระบวนการคัดกรอง และขึ้นทะเบียนในโครงการฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป
2. งบประมาณในการช่วยเหลือไม่เพียงพอ (เงินสำรองจ่าย)	- นำเสนอโครงการผ่านที่ประชุม คทม. /สภาเทศบาล เพื่อตั้งงบประมาณในเทศบัญญัติให้มีความต่อเนื่องทุกปี
3. ผู้รับโอกาสเดินทางไปรับประทานอาหารที่โรงเรียนไม่ได้	- ส่งเสริมให้ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้านที่มีจิตอาสาไปรับแทน
4. ผู้ที่ป่วยหรือไม่มีญาติพี่น้องดูแล จะไม่สามารถไปรับประทานอาหารที่โรงเรียนได้	- จัดหาอาสาสมัครจากโรงเรียนหรือชุมชน ไปรับส่งแทน
5. ผู้รับโอกาสบางคนประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ แต่ที่อยู่อาศัยอยู่ห่างไกลโรงเรียน จึงไม่สามารถขอรับความช่วยเหลือได้	- พัฒนาการให้บริการ โดยจัดให้มีจักรยานอาสาฯ (COOK BYC) รับส่งอาหารถึงบ้านผู้รับโอกาส
6. บุคลากร/อาสาสมัครไม่เพียงพอให้บริการ	- ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านเวทีประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการชุมชน เพื่อรับสมัครอาสาสมัคร รับ-ส่งอาหาร - ขอความร่วมมือจากผู้รับโอกาสที่มีความพร้อมและมีจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนบ้าน

ปัจจุบัน เทศบาลนครขอนแก่น ได้พัฒนากระบวนการให้บริการโดยขยายพื้นที่ให้บริการไปอีก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลโนนทัน และโรงเรียนเทศบาลศรีฐาน เพื่อสนองความต้องการของผู้รับโอกาส และให้บริการได้ครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้ง สนับสนุนกิจกรรมจักรยานอาสาฯ (COOK BYC) ให้มีเพิ่มมากขึ้น โดยมีอาสาสมัครจาก 2 ชุมชนใหม่ที่ยินดีและอาสารับ-ส่งปิ่นโตให้ผู้รับโอกาส นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือร้านค้าใจดีในชุมชนบริจาคจักรยานให้จำนวน 2 คัน ทำให้สามารถให้บริการผู้รับโอกาสเพิ่มเติมได้อีก จำนวน 17 คน ขณะนี้ มีผู้รับโอกาสที่รับบริการอาหารฟรีที่โรงเรียน 9 โรงเรียน รวม 76 คน งบประมาณใช้จ่ายปี พ.ศ. 2555 จำนวน 175,000 บาท

การสร้างความยั่งยืนและการขยายผลไปยังหน่วยงานอื่น ๆ

การดำเนินโครงการ “อิมท้อง อุ๋นใจ ไกล่โรงเรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในมิติต่าง ๆ ที่มีใช่เพียงมิติทางกายภาพและสภาพแวดล้อมเท่านั้น แต่รวมถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการสร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะของการเป็น “ผู้ให้” อย่างมีคุณค่าและเป็น “ผู้รับ” อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงสู่การจัดการเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนและประชาชนอยู่ดี มีสุข และเพื่อให้การดำเนินโครงการ “อิมท้อง อุ๋นใจ ไกล่โรงเรียน” มีความยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่นได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกเร้า และสร้างจิตสำนึก จิตอาสา และจิตสาธารณะแก่คนในสังคมเขตเทศบาล ไปพร้อมกับการสร้างเครือข่ายผู้ที่มีจิตอาสาให้เกิดขึ้นในทุกกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มบุคลากรในโรงเรียน (ผู้บริหาร ครู นักเรียน นักการ แม่ครัว) กลุ่มประธาน/คณะกรรมการชุมชน กลุ่มชาวบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ ได้สานต่อโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่าง ๆ ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การมีจิตสาธารณะของการเป็น “ผู้ให้” “ความมีน้ำใจ” ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันรอบข้าง และพัฒนาไปสู่หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน/ชุมชน/ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกที่ดี ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของคนในสังคมต่อไป

ผลกระทบ (Impact) และบทเรียน (Lessons learned) ที่ได้จากโครงการ

เครือข่ายอาสาสมัครในโครงการ “อ้อมท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงเรียน” เป็นกลุ่มคนที่ช่วยสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับครอบครัว และชุมชน ที่ส่งผ่านไปสู่การเป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทร เสียสละ สังคมแห่งคุณธรรม สังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน มีน้ำใจแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นวิธีการทำงานเชิงรุกที่เข้าถึงผู้รับบริการโดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนที่อยู่ใกล้กับบ้านผู้รับโอกาส ในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การดูแล และการให้บริการประชาชนเป็นไปตามภารกิจบทบาทหน้าที่ของเทศบาลนครขอนแก่นในงานการให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส

จากผลการดำเนินโครงการ “อ้อมท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงเรียน” ที่ผ่านมา พบว่าสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวของผู้รับโอกาสได้จำนวนมาก โดยสามารถประหยัดค่าอาหารได้มากกว่า 900 บาทต่อเดือน ประหยัดค่าเดินทางของผู้รับบริการได้ประมาณ 540 บาทต่อเดือน และที่สำคัญทำให้เกิดสังคมที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นแรงผลักดันให้เทศบาลนครขอนแก่นมุ่งมั่นก้าวเดินต่อไป ในการขยายพื้นที่การให้บริการไปยังหน่วยงานอื่น ๆ นอกเหนือจากหน่วยงานในสังกัดเทศบาล และเพิ่มจำนวนอาสาสมัครที่มีจิตอาสาดูแลช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าถึงบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง ง่าย และสะดวก

กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการ “อ้อมท้อง อุ่นใจ ใกล้เคียงเรียน” ที่เทศบาลนครขอนแก่นดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างสังคมเอื้ออาทร สันติสุข และน่าอยู่อย่างยั่งยืน ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้และบทเรียนมากมายจากการปฏิบัติจริง โดยที่สำคัญ สอนให้คนในชุมชนรู้จัก เข้าใจ เห็นคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้ซึมซับหล่อหลอมจิตใจให้เป็นคนอ่อนโยน โอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจกัน ได้เรียนรู้และเอาใจใส่ผู้คนรอบตัวมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนมีความสุขจากการเป็น “ผู้ให้” อย่างยินดี

อย่างไรก็ตาม การให้สวัสดิการอาหารฟรี การให้สิ่งของ เงิน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อผู้ด้อยโอกาส ไม่ใช่วัตถุประสงค์ใหญ่ แต่การส่งผ่าน การฝึกฝน การเรียนรู้ร่วมกัน การหล่อหลอม จิตใจของคนในชุมชนให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกันรอบข้าง และส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมโดยรวมดีขึ้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่า เพราะการรู้จัก เข้าใจคุณค่า การได้รับสิทธิ์และโอกาสอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน จะทำให้เกิดความสงบสุข และความอยู่ดีกินดีของคนในชุมชน เกิดความสุขในใจของผู้ให้

ดังนั้น ความสุขจาก“การให้” จะเกิดขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมที่เทศบาลนครขอนแก่นดำเนินการได้หล่อหลอมเป็นบทเรียนและสอนให้คนในชุมชนรู้ถึงคุณค่าของทุกชีวิตที่อยู่ร่วมกัน เพราะการให้ความสุขกับคนอื่นตัวเราก็เป็นสุขด้วย และความสุขเหล่านั้นก็เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ใน “นครขอนแก่น” จนเป็นเรื่องปกติไปแล้วว่าวันที่ไม่ได้ให้เยี่ยมเยียนหรือถามไถ่ ดูแลช่วยเหลือเพื่อนบ้านผู้ด้อยโอกาส ดูเหมือนวันนั้นจะขาดความสุขไป

สำหรับเทศบาลนครขอนแก่น ผู้รับและผู้ให้ทุกคน เป็นผู้มีส่วนที่ทำให้เกิดพื้นที่ห้องเรียนรู้การเป็นสังคมแห่งการให้ร่วมกัน และทำให้นครขอนแก่นเป็นสังคมที่เอื้ออาทร สันติสุขและน่าอยู่ในวันนี้
